

SDP 10.6.2024

Lausuntopyyntönumeron diaarinumero: VN/24520/2023.

Lausuntopyyntö: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=00c6e866-2f33-4a1d-821c-d3a5535623e8>

1. Lausunnonantajan organisaatio

Valtion viranomainen

Kunta, kuntayhtymä

Hyvinvointialue

Palveluntuottaja

Järjestö

Tutkija

Yksityinen henkilö

Muu, mikä?

SDP:lle ei ole esitetty kohdennettua lausuntopyyntöä. SDP lausuu oma-aloitteisesti asiasta seuraavasti:

2. Pidättekö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

kyllä

kyllä osin

ei

en osaa sanoa

Voit halutessasi esittää huomioita:

Kannatamme esitettyjä tavoitteita tietyin lisäyksin. Nyt tavoitteissa ei mainita lainkaan YK:n vammaissopimuksen toimeenpanoa, jonka Suomi on ratifioinut vuonna 2016.

Uuden lain tulee pohjautua YK:n vammaissopimukseen. Tärkeää on kirjata lakitekstiin YK:n vammaissopimuksen keskeiset tavoitteet toteuttavat vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskuntaan, tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Riittävät sosiaalityön resurssit ovat edellytys sille, että todellinen palvelutarpeen arvio ja asiakkaiden sekä heidän läheistensä asianmukainen kuuleminen toteutetaan asiakassuunnitelmaa ja palvelutarpeen arviota tehdessä. Resurssien lisäksi tarvitaan vahva osaaminen vammaistyöstä, palvelurakenteesta ja palvelujen järjestämisestä.

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

kyllä

kyllä osin

ei

en osaa sanoa

Voit halutessasi esittää huomioita:

Esitetyt muutosehdotukset eivät selkiytä lakikokonaisuutta. Laki tulee kirjoittaa siten, että kaikilla hyvinvointialueilla voidaan tehdä päätökset samoin perustein. Nyt tulkinnanvara jää liian suureksi. Jotta tässä voidaan onnistua, tulee tavoitteiden seuranta järjestää riittävän kattavasti.

Vammaispalveluille ei voida asettaa kattorajaa (100 M€). Vammaispalvelulain muutokset eivät saa tarkoittaa, että palveluita karsimalla ja niiden saantioikeutta rajaamalla pyritään saamaan aikaan kustannussäästöjä. Vammaispalvelujen karsiminen vaikuttaa tulevaisuuden palvelutarvetta kasvattavasti ja siksi on erityisen tärkeää tämä huomioida lainvalmistelussa.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

- kyllä
- kyllä osin
- ei**
- en osaa sanoa

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Vammaispalvelulain ensisijaisuusperiaate on tärkeää yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Vammaispalvelulain tulee olla soveltamisalaltaan ensisijainen laki vammaisille henkilöille. Jos vammaisiin henkilöihin aletaan soveltaa laajemmin sosiaalihuoltolakia, vaarantaa se vammaisten henkilöiden oikeuden saada vammaispalvelua subjektiivisena oikeutena.

Tekemällä vammaispalvelulaista toissijaisen lain, se antaa mahdollisuuden karsia vammaisten palveluita mm. ikäperustaisesti. Ikä ei voi missään nimessä olla palvelun soveltamisperusteeseen vaikuttava tekijä, sillä palveluiden tarve ei muutu iän karttuessa. Eduskunta on edellyttänyt, että vammaispalvelulain ensisijaisuutta kehitetään eikä heikennetä. Tämä lakiesitys ei kehitä palveluita, vaan heikentää.

Ainoastaan se, että palvelut ovat riittävät ja oikea-aikaiset tarpeeseen nähden niin, että ne tukevat vammaisen henkilön mahdollisuutta toteuttaa oman näköistä elämää.

5. Onko elämänvaiheesta tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

- kyllä
- kyllä osin
- ei**
- en osaa sanoa

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Ikärajaus tulee ehdottomasti poistaa. Samalla on huomioitava, ettei vammaisia henkilöitä laiteta eri lakeja sovellettaessa taloudellisesti eriarvoiseen asemaan muuhun väestöön verrattuna. Nyt tehty uusi muotoilu tarkoittaa samaa kuin ikärajaus ja mahdollistaa monenlaiset ratkaisut ja tulkinnat. Miten yhdenvertaisuus tai tavanomainen elämä määritellään ja toteutuu, jos elämänvaihe on tavallisuudesta poikkeava tai jos vammaisen henkilön yksilöllinen elämä poikkeaa tavanomaisesta eli mitä on tavanomainen elämä. Jokaiselle tulee taata oikeus yksilöllisiin ja riittäviin palveluihin. Yhdenvertaisen yhteiskuntaan osallistumisen mahdollisuus tulee taata asiakasta kuunnellen asiakassuunnitelmaa ja palvelutarvetta laadittaessa.

Hyvinvointialueilla ja kunnissa on järjestämisvastuu palveluista ja sen vuoksi on tärkeää, että tämä lain kohta on yksiselitteinen ja turvaa yhdenvertaiset palvelut kaikille.

Vammaisten henkilöiden integroiminen ikäihmisten palveluiden piiriin ei takaa heille yhdenvertaista mahdollisuutta toimia yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. Lisäksi heidän erityistarpeisiin ei osata vastata ikäihmisten palveluissa, joissa henkilökunnan ammattipätevyys vaatimuksissa ei ole huomioitu vammaisten henkilöiden erityistarpeita ikääntyessä. Kehitysvammaisten kohdalla myöskään rajoittamistoimenpiteiden käyttö ei ole enää mahdollista, jos kehitysvammaisen siirtyisi ikäihmisten hoivapalveluiden piiriin tai häneen sovellettaisiin yleislakia tai muuta sosiaalihuoltolakia.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

- kyllä
- kyllä osin
- ei**
- en osaa sanoa

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Palvelut, apuvälineet ja hoitotarvikkeet tulee aina olla maksuttomia vammaiselle henkilölle. Palveluita ei voi muuttaa maksullisiksi jonkun muun lainsäädännön perusteella. Vammaisiin henkilöihin tulee noudattaa vammaispalvelulakia subjektiivisena oikeutena, joka takaa palvelut vammaiselle henkilölle jatkossakin maksuttomina.

Huomattavaa on myös se, että palveluiden tarvitsijat ovat usein pienituloisia, koska esimerkiksi vammaisten henkilöiden työllistyminen on maassamme harvinaista. Palvelujen saaminen ei saa jäädä kiinni siitä, ettei asiakkaalla ole varallisuutta kustantaa niitä itse. Vammaispalvelujen maksullisuus asettaisi vammaiset eriarvoiseen asemaan muiden henkilöiden kanssa. Vamma voi olla mm. synnynnäistä, joten on erittäin väärin periä joltakulta ihmisryhmältä koko elinkaaren ajalta maksuja palveluista, joita nämä tarvitsevat saadakseen edes jossain määrin samanlaisen arjen kuin muut.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

- kyllä
- kyllä osin
- ei**
- en osaa sanoa

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Säännös on liian tulkinnanvarainen. Vammaisen henkilön varat eivät saa kulua vammaispalveluihin vaan lain on taattava, että pitkäaikaissairaiden ja vammaisten henkilöiden perusoikeudet turvataan hänen taloudellisesta tilanteestaan riippumatta.

Tulevaisuudessa tulee turvata vammaisen henkilön oikeus saada tarvitsemiaan palveluita asuinpaikastaan riippumatta.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Vammais- ja sosiaalihuoltolaki tulee selkeyttää kansantajuisempaan muotoon, koska suurin osa lain alaisuudessa olevista henkilöistä ovat jollain tapaa estyneitä ymmärtämään vaikeaselkoista lakitekstiä. Kielelliset oikeudet ovat perustuslain turvaamia oikeuksia, ja siksi on huolehdittava, että laki on ymmärrettävä molemmilla kansalliskielillä.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa tulee lisätä osaamista vammaisten ja kehitysvammaisten henkilöiden asioiden hoitamisessa ja heidän kohtaamisessa.